

Markuszów מרקושוב

האזכורים המתועדים הראשונים אודות היהודים במרקושוב מגיעים משנות השלושים של המאה הי"ז. אולם קיימת סברה, כי היהודים קיבלו אישור להתיישבות בעיר זמן קצר ממועד קבלת זכויות עירוניות על ידי מרקושוב, בשנת 1550. בשנת 1661 צוין כי בעיר היו תשעה יהודים משלמי מיסים.

בשנת 1681 הקהילה היהודית הגדלה וההולכת במרקושוב קיבלה אישור לבניית בית הכנסת. אולם קיומו אושר בתיעוד רק בשנת 1799. שאלת התירוך של הקמת קהילה יהודית עצמאית בעיר זו גם היא איננה ברורה. ישנם סימנים שהדבר היה ב-1686 או רק מאוחר יותר, ב-1766. אולם קרוב לוודאי שאת הקמת הקהילה היהודית יש למנות החל מסוף המאה הי"ז.

בית העלמין הוקם במרחק של כ-150 מטר מכיכר השוק, ממש ליד מבנה בית הכנסת, ברחוב סטרז'צקה דהיום. החלקה עליה הוא הוקם הינה בצורה הקרובה למלבן בשטח של 0,03 הקטר. הקבורה נתקיימה שם עד אמצע המאה הי"ט. בית העלמין נחרב בידי הגרמנים בעת השואה ובתום מלחמת העולם השנייה בשטחו הוקמו הבניינים של משמר מכבי האש. אף מצבה או אפילו סימן לקבר אחד לא נשתמרו.

המאות הי"ז – הי"ט, הקהילה היהודית במרקושוב התפתחה באופן דינמי. בשנת 1861 היו כבר 826 יהודים בעיר, וב-1885 – כבר במאה הי"ז הופיע הצורך למקום קבורה חדש. לשם כך נבחרה חלקה בשטח של שכונה בפרכברי במרקושוב, שהוקמה זמן קצר לפני כן, ושבה התגוררו היהודים – בלאחי. בית העלמין החדש הוקם במרחק של קרוב לחצי קילומטר מכיכר השוק, בין השדות, כיום ברחוב לובלסקה.

בתקופה שהין שתי מלחמות העולם עמד שם בניין עץ, שאולי מילא תפקיד של בית טהרה או של ביתו של השומר. שטח בית העלמין גודר אז בגדר עץ ומהצד המערבי היה שער הכניסה. בשנת 1937 שטחו של בית העלמין הורחב עד ל-0,56 הקטר. ערב פרוץ מלחמת העולם השנייה נמצאו שם, קרוב לוודאי, 2500 מצבות.

במהלך השואה הגרמנים החריבו את בית העלמין. הם ציוו להוציא את המצבות, ששימשו לאחר מכן לריצוף דרכים ומדרכות. בתום המלחמה המצבות נשדדו בידי התושבים. בסוף שנות השמונים של המאה הכ' בבית העלמין שצמחו בו עצים לכל אורכו, נמצאו 56 מצבות, חלקן הופלו על הקרקע. חלק ניכר מהן הגיעו ממחצית המאה הי"ט, המצבה הישנה ביותר מתוארכת ב-1855. המצבות נעשו מאבן חול, יש עליהן עדיין סימנים של קישוטי הפוליכרומיה. בשנת 2018, במכלך הביקור בבית העלמין, נמצאו 19 מצבות; סביר להניח כי בסך הכל נשתמרו בין 20 ל-30 מצבות.

בשנת 2016 ביוזמתו של הפרופ' דן אורן מארה"ב, שסבתא רבא שלו נקברה בבית העלמין במרקושוב, ובתמיכת The Matzeva Foundation, אגודת "באר הזיכרון" וכן של הקרן לשימור המורשת היהודית, בית העלמין חודש. הוקמה אז אנדרטה לזכר היהודים הקבורים בו. שנה מאוחר יותר, גם ביוזמתו של דן אורן, התארגן מבצע לניקוי בית העלמין, שאליו הצטרפו גם בני נוער.

המצבות שנשתמרו נרשמו ברשימת אינוונטר. הרשימה מופיעה בעמוד האינטרנט של הקרן לתיעוד של בתי העלמין היהודיים: https://cemetery.jewish.org.pl/list/c_47 [הגישה האחרונה ביום ה-20 בספטמבר 2020].

בית העלמין מופיע ברשימת האתרים לשימור תחת המספר A-1000 מיום ה-30 בדצמבר 1989.